

Protocol *tegen pesten*

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Doel van het protocol tegen pesten	4
3. Uitgangspunten van NBS Dirk van Veen	4
3.1. Plagen en pesten	4
3.2. Direct en indirect pesten	5
4. Aanspreekpunt pesten	5
4.1. Coördinator pestbeleid	5
5. Rollen bij pesten	6
6. Stappenplan bij signalering van pesten	7
6.1. Toelichting op het stappenplan:	8
7. Preventieve maatregelen	9
8. Digitaal pesten	11
8.1. Wat verstaan we onder digitaal pesten?.....	11
8.2. Kenmerken	11
8.3. Signalen van digitaal pestgedrag	12
8.4. Preventief handelen t.a.v. digitaal pesten	12

1. Inleiding

NBS Dirk van Veen streeft ernaar haar kinderen een veilig pedagogisch en harmonieus klimaat te bieden. De leerlingen moeten zich op een positieve wijze kunnen ontwikkelen. De leerkrachten bevorderen deze ontwikkeling door het scheppen van een veilige leeromgeving en een prettige, sociale werksfeer. De hele dag, zowel in de klas als op het schoolplein. Het is gewenst om duidelijke afspraken met elkaar te maken. Er zijn ongeschreven regels die iedereen kent. Eén van die duidelijke regels is dat kinderen respectvol met elkaar om dienen te gaan. Leerkrachten hebben daarin een nadrukkelijke voorbeeldfunctie. Ook voor de kinderen moet het helder zijn dat pestgedrag absoluut niet wordt getolereerd. Het is van groot belang dat de leerkracht iedere vorm of vermoeden van pestgedrag serieus neemt.

Dit protocol tegen pesten is samengesteld door het Leerteam Sociaal Emotioneel Leren van NBS Dirk van Veen. Het dient ter informatie aan alle (pleeg)ouders, opvoeders en voogden. Zij krijgen hiermee een duidelijk beeld van onder meer het pestgedrag, de signalen en de betrokkenen. Ook geeft dit protocol inzicht in deze problematiek, de gevolgen ervan en de te nemen maatregelen. Bovenal is het een handige leidraad voor alle leerkrachten, zodat zij zo adequaat mogelijk kunnen reageren op pestgedrag als dat plaatsvindt op onze school.

Het protocol tegen pesten kan worden ingezien op de website www.nbsdirkvanveen.nl. Bij vragen kunt u altijd contact met ons opnemen via info@nbsdirkvanveen.nl.

Leerteam SEL

2. Doel van het protocol tegen pesten

Dit protocol tegen pesten biedt alle betrokkenen duidelijkheid over de impact en ernst van pestgedrag. Tevens worden in dit protocol tegen pesten de stappen beschreven die worden gezet indien vormen van pesten op onze school worden gesignaleerd. We ervaren pesten als een serieus probleem voor alle betrokkenen: de gepeste leerling(-en), de pester(-s), ouders, werknemers en de vaak zwijgende groep overige leerlingen. Als school hebben wij een inspanningsverplichting om pestgedrag te voorkomen en aan te pakken. We werken daarin preventief en curatief. Wanneer pesten, ondanks alle inspanningen optreedt, voert de school de uitgewerkte protocollaire procedure uit. Deze procedure wordt verderop in dit protocol verder uitgewerkt.

3. Uitgangspunten van NBS Dirk van Veen

Wij vinden het belangrijk dat de school een veilige omgeving is, waarin een ieder zich geaccepteerd en gerespecteerd voelt en waar het plezierig samenwerken is. De school waarborgt de sociale veiligheid van leerlingen en werknemers. Hiertoe hanteren wij de volgende uitgangspunten t.a.v. pestgedrag:

- Pesten wordt door alle betrokkenen onderkend als een probleem
- School, ouders en leerlingen spannen zich gezamenlijk in om pestgedrag te voorkomen
- Leerkrachten, leerlingen en ouders zijn alert op pestgedrag en proberen dit tijdig te signaleren
- Als pesten voorkomt, nemen leerkrachten, leerlingen en ouders duidelijk stelling tegen dit gedrag en ondernemen actie
- Er is een pestcoördinator op school aanwezig.

3.1. Plagen en pesten

Plagen is geen pesten. Er is een verschil tussen de twee begrippen, maar toch kan het nauw met elkaar zijn verweven. Iemand op het schoolplein een stevige duw geven kan plagen zijn. Toch kan het hier ook gaan om echt 'pestgedrag'. We spreken over 'plagen' wanneer kinderen aan elkaar gewaagd zijn. Het vertoonde gedrag heeft een uitnodigend karakter om iets terug te geven. De sfeer is onschuldig. Het gaat om een prikkelend spelletje dat door geen van de betrokkenen als bedreigend of vervelend wordt ervaren. Het heeft zelfs een pedagogische waarde, want door elkaar eens uit te dagen leren kinderen heel goed om met allerlei conflicten om te gaan. Een vaardigheid die later in hun leven van pas kan komen bij conflicthantering. 'Pesten' is niet zo onschuldig. Bij pesten is er een verschil in macht tussen leerlingen, in fysiek of psychologisch opzicht. Daarnaast is het van belang te beseffen dat pesten vaak gebeurt zonder dat de gepeste dit uitlokt".

Binnen het protocol tegen pesten van NBS Dirk van Veen hanteren we de volgende **definitie** van pesten: "Pesten is gewelddadig en meestal herhaald gedrag van één of meer personen, met de bedoeling om een ander(en) te kwetsen. Dit kan psychische lijden veroorzaken en fysieke verwondingen tot gevolg hebben".

3.2. Direct en indirect pesten

Bij het duiden van pestgedrag wordt onderscheid gemaakt tussen direct pesten en indirect pesten: Bij direct pesten gaat het om relatief openlijk aanvallen op de gepeste. Voorbeelden hiervan zijn: vernederen en belachelijk maken, schelden, dreigen en afpersen, schoppen, slaan en duwen, opsluiten en spullen vernielen.

Indirect pesten gebeurt meer verborgen en subtiel.

Voorbeelden van indirect pesten zijn: sociale isolatie zoals negeren, buitensluiten, het verspreiden van geruchten/ leugens en digitaal pesten.

4. Aanspreekpunt pesten

Vanuit de wettelijke zorgplicht Veiligheid op school is het verplicht om te beschikken over een zogenaamd aanspreekpunt in het kader van het pesten. De adjunct-directeur is op onze school het aanspreekpunt voor leerlingen die gepest worden of voor ouders waarvan een kind gepest wordt. Zowel leerlingen als ouders kunnen bij haar terecht voor een gesprek, met vragen, met klachten en zorgen. Ook medewerkers kunnen bij het aanspreekpunt terecht wanneer zij over een bepaalde situatie willen praten.

4.1. Coördinator pestbeleid

Vanuit de wettelijke zorgplicht Veiligheid op school is het verplicht om iemand aan te stellen met de taak van het coördineren van het (anti-) pestbeleid, het beleid om pesten tegen te gaan. Bij ons op school vallen de taken aanspreekpunt en Coördinator Pestbeleid samen: ze worden uitgeoefend door de adjunct-directeur in samenspraak met de **intern begeleider** en de directeur. De Coördinator Pestbeleid beschikt over kennis met betrekking tot pesten. Zij functioneert als klankbord voor medewerkers en adviseert het team over het veiligheidsbeleid in het algemeen en het (anti-) pestbeleid in het bijzonder.

5. Rollen bij pesten

Pesters hebben het vaak gemunt op de kwetsbaarste(n) in de groep. Leerlingen die niet goed in staat zijn voor zichzelf op te komen, die zich weerloos of machteloos voelen, lopen meer risico op slachtoffer te worden van pestgedrag. Ook leerlingen die snel huilen dan wel overdreven agressief of sterk verdedigend reageren behoren tot de risicogroep. Pester(s) weten de ander altijd op diens zwakke plek te raken. Denk hierbij aan: Een leerling die onzeker of ontevreden is over het uiterlijk, een accent heeft, snel bloost, dik-dun is, slim of juist niet zo slim is. Ook kan het zijn dat de gepeste leerling 'anders' is dan 'de groep'. Iemand kan uit de toon vallen door een hobby, een overtuiging of eigen waarden en normen. Als die leerling zich niet wil aanpassen aan de groep kan dit leiden tot pesten.

Pesten gaat over het verkrijgen van macht. Vaak zijn leerlingen die pesten fysiek de sterksten uit de groep. Door hun (stoere) houding kijken anderen tegen hen op. Meestal kan de pester onvoldoende aangeven waarom hij de ander pest en beseft hij niet wat zijn/haar pestgedrag bij de ander tot gevolg heeft. De pester voelt zich dan ook niet schuldig en bestempelt zijn/haar actie met 'het was maar een grapje'. Pesten kan gewoontegedrag worden. Bij pesters kan sprake zijn van beperkte sociale vaardigheden waardoor ze moeite hebben om op een positieve manier met anderen om te gaan.

Slachtoffers treden weinig in openbaarheid: ze praten zelden uit zichzelf met ouders, leerkrachten of vrienden over de pesterijen. Ze hebben vaak het gevoel dat het hun eigen schuld is, er zelf verantwoordelijk voor te zijn of ze schamen zich ervoor. Slachtoffers denken vaak dat praten toch niet helpt en dat het pesten erger wordt wanneer uitkomt dat ze er met anderen over gesproken hebben. Daarnaast kan het zijn dat ze denken dat ze niet serieus genomen worden. Zwijgen houdt pesten echter in stand.

Naast de pester en slachtoffer is bij pesten nog een derde groep betrokken: de overige leerlingen uit de groep. Hierbij zien we leerlingen die zich er verre van houden, doen alsof ze het pestgedrag niet opmerken. Door niet te reageren op het pestgedrag lopen zij minder risico om zelf gepest of buitengesloten te worden. Er zijn ook leerlingen die zich aansluiten bij de pester(s); eveneens uit angst anders zelf slachtoffer te worden. Vaak voelen deze meelopers zich wel schuldig, maar uit angst voor eigen veiligheid grijpen ze niet in. Wie het toch voor het slachtoffer opneemt, wordt meestal de mond gesnoerd. Meelopers leggen de schuld regelmatig bij de gepeste zelf en zeggen dat hij/zij het pestgedrag zelf uitlokt. Hoe groter de groep van pesters wordt, des te minder zij zich betrokken en verantwoordelijk voelen voor wat er met het slachtoffer(s) gebeurt.

6. Stappenplan bij signalering van pesten

Indien op onze school pestgedrag wordt gesignaleerd of door ouders/ leerlingen wordt gemeld, is het toepassen van gedragsregels en afspraken niet meer voldoende. Na het ontvangen van een melding over pestgedrag, treedt het protocol tegen pesten van NBS Dirk van Veen in werking. Dit protocol ziet er als volgt uit:

1. Ontvanger melding

- Melding serieus nemen en direct doorgeven aan de groepsleerkracht

2. Leerkracht:

- a) Lkr.gaat zo snel mogelijk in gesprek met melder uiterlijk; dezelfde dag, uiterlijk binnen 2 dagen
- b) Erkenning
- c) Bespreken wie nog meer op de hoogte zijn of gesteld moeten worden
- d) Bespreken vervolgstappen

3. Informeren andere betrokkenen

- Ouders slachtoffer/pester
- Team/ IB-er/ MT
- BSO/TSO

3. Taken leerkracht samen met IB-er – adjunctdirecteur – directeur.

- a) Inschatting maken ernst en omvang pestgedrag
 - Communicatie direct en indirect betrokkenen
 - Registratie incidenten in ParnasSys door leerkracht
- b) De IB-er vult het plan van aanpak in ParnasSys:
 - Omschrijven wat er tot nu toe al gedaan is
 - Rol van ouders - Afspraken
- c) Evaluatie in ParnasSys n.a.v. plan
- d) Feedback naar betrokkenen. Ouders en leerlingen. Geïnitieerd door lkr.
- e) Na twee weken nazorg: checken situatie en afspraken; gaat alles nog goed?

4. Vervolg

- a) **Bij oplossing stopt het traject**
- b) **Bij onvoldoende resultaat of bij toch weer de kop opsteken**
 - Intensieve aanpak door inzetten CJG, externen
 - Taken leerkracht in samenspraak met IB-er/ adjunct-directeur/directeur
 - Communicatie direct betrokkenen
 - Registratie, evaluatie
- c) **Geen oplossing:** protocol Schorsen en Verwijderen inzetten

6.1. Toelichting op het stappenplan:

Taken van de ontvanger van het bericht:

De melding van pestgedrag komt meestal binnen bij de leerkracht maar kan soms ook bij iemand anders zijn. Geef aan dat de melding serieus genomen wordt en dat de melding als eerste naar de leerkracht zal gaan. Deze zal verder contact opnemen met ouders/ betrokkenen, adjunct-directeur, IB-er.

Taken van de groepsleerkracht:

- Erkenning: Geef aan dat de melding serieus wordt opgepakt.
- Laat de melder zijn/haar verhaal vertellen.
- Informeer wie er nog meer op de hoogte zijn.
- Overleg met de melder over het informeren van ouders/betrokkenen.
- Overleg met de IB/ adjunct-directeur (geef aan dat je dit doet).
- Leg alle gesprekken goed vast in ParnasSys.

Onderstaande vragen kunnen helpend zijn om tot een goede probleemanalyse te komen:

1. Wie pest wie?
2. Wie zijn de meelopers?
3. Welke leerlingen houden zich afzijdig en/of veroordelen juist het pestgedrag?
4. Welke vorm(en) neemt het pestgedrag aan?
5. Hoe of waardoor is het probleem ontstaan?
6. Hoe is het probleem aan het licht gekomen?
7. Hoe lang is het aan de gang (hierbij terug redenerend op basis van signalen die in beginsel vaag waren en niet onderkend zijn).

IB-er informeert betrokkenen bij deze groep:

De IB-er informeert ieder teamlid dat direct bij deze groep betrokken is. Hij/zij informeert ook de BSO/TSO.

Vervolgens maken de groepsleerkracht en IB-er/adjunct-directeur/ directeur een plan van aanpak op basis van de inschatting van de ernst en omvang van het pestgedrag met speciale aandacht voor communicatie naar direct en indirect betrokkenen. Indien gewenst wordt de vertrouwenspersoon erbij betrokken.

Bij onvoldoende resultaat:

Bij onvoldoende resultaat of wanneer het pesten toch weer de kop opsteekt, wordt in overleg met CJG of ander extern deskundige een vervolgplan opgezet. In het uiterste geval kan er door directie overgegaan worden tot schorsing en/of verwijdering.

7. Preventieve maatregelen

Met het volgen van een doorgaande leerlijn Sociaal Emotioneel Leren (SEL), Burgerschap en het naleven van onze afspraken en regels beogen we preventief pestgedrag te voorkomen. De kinderen leren hoe ze met elkaar om moeten gaan, hoe ze kunnen zeggen dat ze iets niet willen en hoe ze conflicten kunnen oplossen.

Binnen SEL richt het aanbod zich voornamelijk op de inhoudslijn Jezelf en de ander waarbij de aanbodsdoelen zich richten op de clusters:

- Gevoelens wensen en opvattingen
- Samen leven en werken
- Relaties en seksualiteit

De karakteristiek van dit domein heeft een plaats binnen onze leerlijn SEL: een beredeneerd aanbod met ruimte voor activiteiten en lesmateriaal passend bij de leerlingen en de te bereiken doelen. De leerlijn biedt een basis voor leerlingen om zichzelf te leren kennen en zich in sociale verbanden te kunnen bewegen. SEL heeft betrekking op vijf competenties:

	Competentie	Omschrijving
Ik competenties	Besef van jezelf	<ul style="list-style-type: none">• Kennis van je eigen lichaam• Gevoelens herkennen en benoemen• Zelfvertrouwen
	Zelfmanagement	<ul style="list-style-type: none">• Heffige emoties controleren• Doelgericht gedrag• Weten wanneer je hulp moet zoeken
Jij competenties	Besef van de ander	<ul style="list-style-type: none">• Empathie• Je inleven in de ander• Diversiteit waarderen
	Relaties met anderen	<ul style="list-style-type: none">• Vrienden maken• Vrienden houden• Conflicten voorkomen en oplossen
Wij competenties	Keuzes maken	<ul style="list-style-type: none">• Eerlijk onderhandelen• Goed zijn voor jezelf en de ander• Zelfreflectie

De vijf SEL-competenties zijn relevant voor burgerschap. De **intrapersoonlijke** competenties zijn **voorwaardelijk** voor burgerschap. Deze aspecten zijn geen onderdeel van burgerschap maar het maakt het voor mensen gemakkelijker om als burger te functioneren wanneer zij zich op sociaal-emotioneel vlak ontwikkeld hebben. Het is bijvoorbeeld gemakkelijker om aan discussies deel te nemen wanneer een burger in staat is om zijn of haar emoties te kennen. En bijdragen aan de sociale cohesie gaat gemakkelijker wanneer een burger zijn of haar emoties kan reguleren.

Een verdere uitwerking is te lezen in het beleidsplan Sociaal Emotioneel leren.

Wanneer er sprake is van pestgedrag in een groep, is het belangrijk de algemene gedragsregels concreter te maken. Voorbeelden hiervan zijn:

- Doe niets bij een ander kind wat jezelf ook niet prettig zou vinden.
- Raak een ander niet aan, als hij/zij dat niet wil.
- We noemen elkaar bij de voornaam (en gebruiken geen scheldwoorden).
- Ruzies proberen we eerst zelf op te lossen.
- Als je boos bent ga je niet slaan, schoppen of krabben; je komt niet aan de ander. Probeer eerst samen te praten. Ga anders naar de meneer of de juf.
- Vertel de leerkracht als iets gebeurt wat je gevaarlijk of niet prettig vindt.
- Vertel de leerkracht wanneer jijzelf of iemand anders wordt gepest.
- Word je gepest? Praat er thuis ook over, je moet het niet geheim houden.
- Uitslachten, roddelen, dingen afpakken of kinderen buitensluiten vinden we niet goed.
- Zit niet aan spullen van een ander.
- Luister naar elkaar.
- Beoordeel iemand niet op het uiterlijk of anders zijn.
- Iedereen mag meedoen, we sluiten niemand buiten.
- Nieuwe kinderen zijn welkom op onze school.
- Opzettelijk iemand pijn doen, opwachten buiten school, achterna zitten om te pesten is beslist niet toegestaan.

8. Digitaal pesten

In onze huidige maatschappij is de invloed van digitale media groot en constateren we helaas dat ook in deze digitale omgeving er sprake is van pestgedrag. Om deze reden wijten we in ons protocol tegen pesten dan ook een apart hoofdstuk aan digitaal pesten. Indien er sprake is van digitaal pesten op onze school hanteren we hetzelfde beleid als hierboven beschreven in het protocol tegen pesten.

8.1. Wat verstaan we onder digitaal pesten?

Onder digitaal pesten verstaan we het pesten van kinderen met behulp van digitale apparaten. Het pesten via de mobiele telefoon komt veelvuldig voor. De meest voorkomende vormen van digitaal pesten voor kinderen in de basisschoolleeftijd zijn:

- Iemand een gemene e-mail of berichtje sturen;
- Iemand uitschelden of belachelijk maken per e-mail, in een groepsapp of via social media.
- Iemand een dreigmailtje of dreigberichtje sturen.
- Foto's van iemand anders op internet zetten.
- Iemand opzettelijk een virus sturen.
- Gehackt worden (vervolgens e-mail uit naam van de gehackte persoon versturen of de informatie uit de berichten doorspelen/gebruiken).
- Je als iemand anders voordoen met als doel tweedracht te zaaien en/of kinderen tegen elkaar op te zetten.

8.2. Kenmerken

Kenmerken van de digitale pester

De kenmerken van de daders van digitaal pesten komen grotendeels overeen met de kenmerken die je terugziet bij het "traditionele" pesten. Het verschil zit hem in het feit dat er bij digitaal pesten geen sprake is van direct (oog/fysiek) contact; dit kan de drempel voor de dader verlagen en zo leiden eerder tot pestgedrag. De dader ziet immers de reactie bij het slachtoffer niet, heeft hierdoor minder last van een schuldgevoel en blijft makkelijker anoniem. In tegenstelling tot het "traditionele" pesten is het bij digitaal pesten niet altijd duidelijk wie de dader is. Je kunt je immers op internet gemakkelijk als iemand anders voordoen of gebruik maken van het e-mailadres van iemand anders. Ook de mobiele telefoon van iemand anders gebruiken voor het versturen van een bericht komt regelmatig voor. De afstand tussen de pester (door het gebruik van de computer en/of de mobiele telefoon) en het slachtoffer wordt verlaagd. verlagen. Leerlingen durven eerder tot pesten over te gaan.

Kenmerken van de gepeste (slachtoffer)

Ook hier zien we de overeenkomst met het "traditionele pesten". De kenmerken uiterlijk en/of qua karakter die aanleiding geven tot het "traditionele" pesten spelen meestal ook een rol bij digitaal pesten. We zien dan ook dat de oorzaken van digitaal pesten vaak liggen in de gewone leefwereld van de leerling.

Aan de andere kant zorgt het Internet ook voor méér contacten voor een leerling. Online vriendjes maken is veel gemakkelijker dan in de echte wereld.

8.3. Signalen van digitaal pestgedrag

In ons protocol tegen pesten wordt gesproken over een merkbare gedragsverandering bij leerlingen die gepest worden, ook voor digitaal pesten gaat dit op. Signalen als niet meer naar school of sportvereniging willen, opvliegend of juist heel teruggetrokken gedrag kunnen wijzen op digitaal pesten.

Men moet extra alert zijn bij signalen die te maken hebben met het gebruik van de computer en/of mobiele telefoon. Denk hierbij aan: Is er sprake van sterke afname/ toename in het gebruik van internet of computer, het verbergen van de telefoon op computer voor anderen? Slachtoffers schamen zich vaak en daders willen juist niet betrapt worden. Het is belangrijk ouders preventief te betrekken bij digitaal pesten. Wij vragen het ouders dan ook regelmatig eens mee te kijken als hun kind de mail checkt of één van de apps bijwerkt.

8.4. Preventief handelen t.a.v. digitaal pesten

Net als het traditionele pesten is digitaal pesten niet volledig uit te bannen. Tijdig signaleren en gericht en systematisch optreden van ouders en professionals is de manier om ermee om te gaan. Het verbieden van internet is o.i. niet de oplossing, omdat het probleem er niet mee wordt voorkomen. Het pesten kan immers gewoon op een andere plek doorgaan, waar het voor volwassenen minder zichtbaar is. Jongeren zijn handig en vinden vanzelf andere (digitale) wegen om een ander digitaal te pesten. Beter is het om leerlingen te leren op een goede manier om te gaan met vervelende berichten of mailtjes, om zo het (digitaal) pesten tegen te gaan. Dit doen we middels de lessenserie *Lessen in Mediawijsheid*. Tevens is er in de week tegen pesten aandacht voor digitaal pesten. (zie jaarplanning *Sociaal Emotioneel Leren*)

Maar vanzelfsprekend wordt er buiten deze vaste momenten ook aandacht aan besteed. We vinden het belangrijk onze leerlingen het volgende mee te geven als zij zich onprettig voelen bij ontvangen berichten:

- Bewaar de berichten. Probeer de berichten waarin het pestgedrag voorkomt te bewaren. We leren onze leerlingen hoe ze dat kunnen doen (selecteren, kopiëren, opslaan).
- Blokkeer de afzender. We leren onze leerlingen hoe hij/zij het pestbericht kan blokkeren.

In het Protocol *Mediawijsheid* wordt het gewenste gedrag van leerlingen en leerkrachten omtrent het omgaan met diverse social media nader omschreven. Voor verdere toelichting verwijzen we graag naar dit protocol.